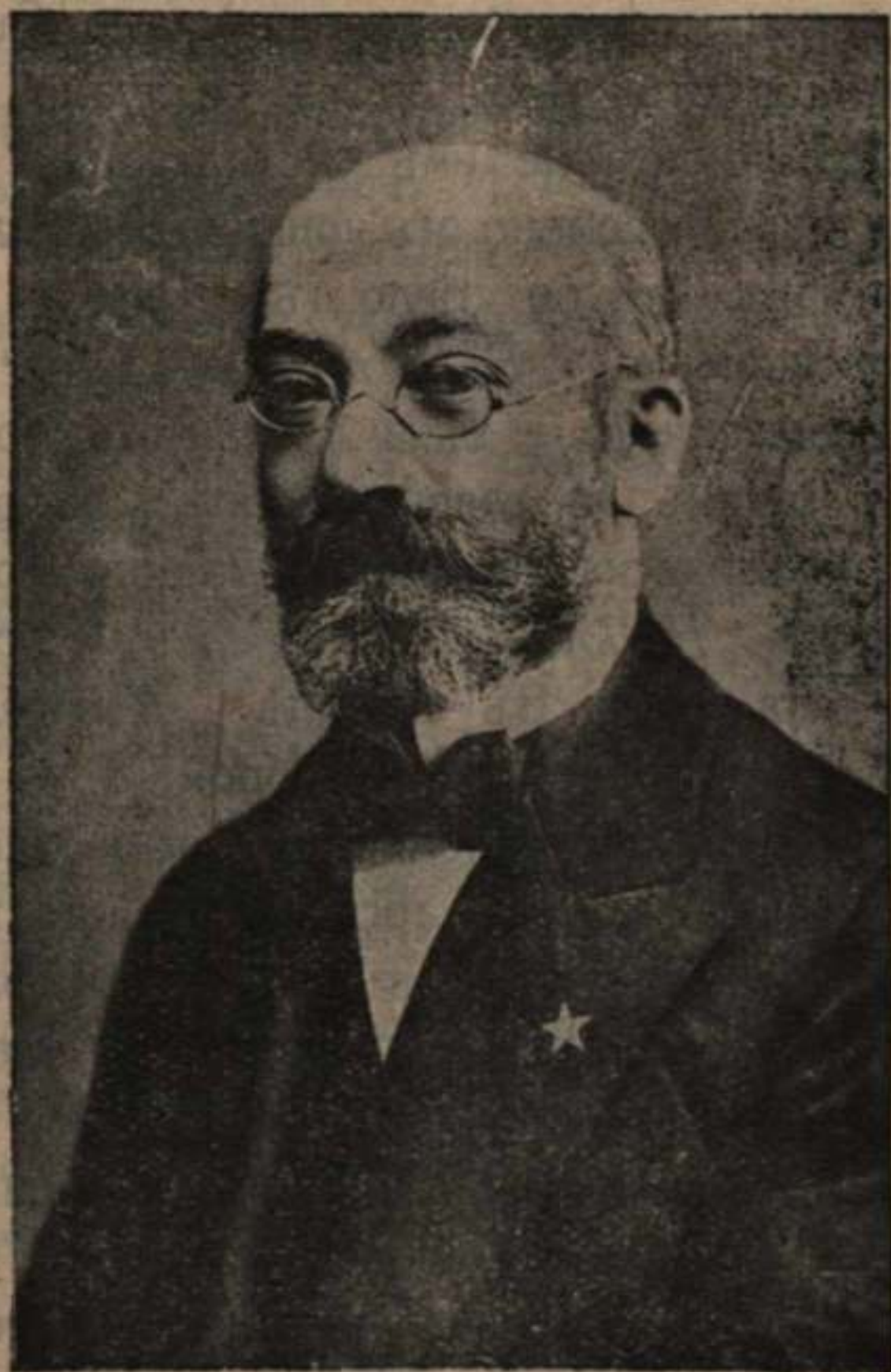

Antaŭ 12 jaroj
nia majstro
forlasis nin por
chiam

14. IV. 1917

DR. LUDOVIKO L. ZAMENHOF
Aŭtoro de esperanto.

La spirito
ekregis en ni
por chiam

14. IV. 1929

Нека бждемъ разбрани

За всички е известно, че отъ своето цвѣтуще положение, Съюза бѣ дошелъ преди втората половина на 1927 година въ една задънена улица. Изгубилъ своя мораленъ кредитъ, отъ една страна, отъ друга, той бѣ изправенъ предъ огромнитѣ си дългове, а отъ трета страна мнозина стари пионери на движението се отеглиха и дори не се числеха за членове на Съюза. И всѣки търсеше причината. На пловдивския конгресъ бури. На конгреса въ Вратца се даде да се разбере где е извора на всички нещастия и злини за Съюза. Защото известни съидейници искаха да изкаратъ Съюза отъ неговня установенъ, естественъ пжть и да го използватъ за свои стремежи политически и партийни. Защото за тѣхъ партията стои надъ есперантизма. Защото тѣ действуватъ не съгласно разбиранията на истински и вѣрно разбрания есперантизмъ, а вършатъ слѣпо онова което имъ се заповѣда отъ партийния клубъ, отъ органитѣ на партията имъ. И когато видѣха, че не могатъ да „превзематъ“ Съюза — за тѣхъ бѣ вече отъ безъ значение дали той ще успѣва, дали ще прогресира или ще умре. А като следствие на това се яви и финансовата криза на Съюза, може би и това се желаеше отъ тѣхъ, за да се турне кръсть на тоя „проклетъ“ Съюзъ, който не имъ се отдаваше. И се предположи, че се е разбрало, особено отъ конгр. въ Вратца за кой пжть ще трѣбва да се върви. Но, не било тѣй. Това е очевидно отъ онова, което се пише въ „*Balkana Laboristo*“. Преди всичко самото име на списанието е една маска. Защото не е органъ, професионаленъ органъ на есперантиститѣ — работници, а е такъвъ съ една политическа тенденция. Защото по правдоподобно е да се нарича „*Balkana komunisto*“. И трѣбва доблестъ да се признае това нѣщо. Въ статиитѣ „*Kuraghe antaŭen*“ и „*Dum la dekkvina*“, помѣстени въ брой 3 на това списание се проявява истинската физиономия на онези, които сж около него, като сж написани редъ абсурдности, редъ неоснователности. Плаче се, че Съюза е въ водитѣ на фашизма, а не билъ въ водитѣ на комунизма. Наричатъ се членоветѣ на Съюза „лукави и алчни капиталисти“. Подчертава се, че Ц. К. не билъ избранъ редовно отъ конгреса, а това е станало по нѣкакви си други пжтища. Детински и съ явно неразбирание (а може би и нарочно) се смѣсватъ понятията национализмъ и шовинизмъ. Опитва се да се докоснатъ членоветѣ на Съюза —

бивши и сегашни офицери (разбира се за тѣхъ е отъ безъ значение, че въ много страни военни лица сж и голѣми есперантисти). Но да се изброява ли по вече? Ненуждно. Достатъчно е само да се прочетатъ тези две статии, за да се подгнуси човѣкъ, да плуе и да отmine. Но понеже се отнася до движението и до Съюза ще трѣбва да се заяви на тези хора: Стига! Така повече не може! Така не бива!

Следъ като въ конгреса се изнесе ясно по кой пѣтъ трѣбва да се върви, следъ като Ц. К. заяви, че ще пази строга неутралностъ, идатъ тия хора да заявяватъ, че Съюза билъ „въ водитѣ на фашизма“ — „ili paghas en la akvoj de fashismo“ Плаче се за това, а въ това време се пише „evitu chiujn rilatojn kun hipokritaj neŭtraluloj, sub kies neŭtrala masko sin kaŝas la konata viŝago de ruza kaj avida kapitalisto.“ Дали е тѣй, всѣкому е ясно. Защото правото не е въ трескавото брѣщолевене. Въ миналия Ц. К. запасенъ офицеръ бѣ председателя (Ат. Д. Атанасовъ) и секретаръ действующъ такъвъ (капитанъ Ст. Радевъ). Та нима не сж известни тѣхнитѣ дѣла? Кой ги упрѣкна? Отчета бѣ приетъ съ ржкоплескания. За това ли ще трѣбваше да бждатъ упрѣкнати че поеха Съюза въ най хаотичното му състояние, че се успѣ до известна степенъ да му се възвърне моралния кредитъ или за това, че се намалиха значително съюзнитѣ дългове? И това се направи при една не особно силна подкрепа отъ страна на дружествата. Въ сегашния Ц. К., председателя е запасенъ офицеръ (Ил. Силвестриевъ) и секретаря действующъ такъвъ (капитанъ Ст. радевъ) Но, тѣхната и тая на останалитѣ членове отъ Ц. К. дейностъ и схващание сж известни.

Тези хора отиватъ и по далече. Тѣ насъскватъ, тѣ проповѣдватъ бойкотъ на Съюза и на „Bulgara Esperantisto“ — „Subtenu nur laboristajn esperanto organizojn, abonu nur laboristajn esperanto gazetojn“. Отхвърля се и неутралността на нашето движение, която е и въ основата на нашия уставъ „veraj filoj de sia klaso, ne plu baraktu en la nebulozaj retoj de l'neutralismo!“.

И се чудимъ после зашто старитѣ испитани ратници на есперантизма се отеглятъ отъ нашитѣ редове. Много ясно

Хората около „Balkana Laboristo“ трѣбва ясно и на български езикъ (а не на есперанто) да заяватъ: кого представляватъ тѣ, чий органъ е това списание и да деклариратъ, че тѣ нѣматъ никакви връзки съ Българския Есперантски Съюзъ

и съ неговитѣ дружества. Нека това да се прочете и разбере отъ обществото и отъ онези, които иматъ дългътъ да се интересуватъ. Продължава ли се да се бѣга отъ отговорностъ и да се крие задъ Съюза нека тѣ бждатъ увѣрени, че ще прибѣгне до други мѣрки и срѣдства. Защото заради нѣколцина около това списание не ще се жертвува Съюза. По скоро обратното.

Стига игри, стига лъжи. Нека се играе съ отворени карти, нека се бжде на ясно. А на атакитѣ отъ засада ще се отговори тѣй, както подобава.

Нека бждемъ разбрани!

Капитанъ **Ст. Радевъ**
секретарь на Съюза.

Esperanto konferencoj dum Pasko

Презъ великденскитѣ празници на 5 и 6 май ще се състоятъ конференции по области въ следнитѣ пунктове, а именно: **североисточна** областъ (въ която влизатъ Варна, Шуменъ Русе и Търново въ гр. **Шуменъ**. **Северозападна областъ** (Плѣвенски, Врачански и Видински окръзи) — гр. **Орѣхово**. **Югоизточ. областъ** (Бургазки, Старозагорски, Пловдивски, Маджарски окръзи) — гр. **Ст-Загора** и **Югозападна областъ** (Софийски, Кюстендилски и Петрички) — **София**. Конференцията въ София ще стане на 10, 11 и 12 май.

Желателно е всички *gezamideanoj* масово да посетятъ конференциитѣ предконгреси на XVI-ия въ Ломъ, да се обсъдятъ колективно нѣкои въпроси и съ изработени проекти и решения да се посети конгреса въ Ломъ. По тоя начинъ конгреса ще има резултатна и благотворна работа. За конференциитѣ — се обърнете на посоченитѣ адреси: **Шуменъ** — Петъръ Цоловъ държ. бирникъ. **Орѣхово** — Дочо Д. Василевъ Бр. Миладинови 4. **Ст-Загора** — Николави Василковъ окр. смѣтна Палата и **София** — Д. П. Стояновъ. Т. П. Съобщения.

Multaj societoj ekzistas, sed nemultaj alighis al la Asocio. La forteco de nia organizacio dependas de nia unuesco. Konsciuj vian devoni!
Do, alighul!

M la abonantoj de „BE“ kun la jena numero, ni sendas alighilon por la XXI-a en Budapeŝt.

Nikola Furnaghlef.

UNGOJ

Lundisk' citrona frue en la nokt
haltinta estis sur la firmamento—
sur stratoj urbaj estis nigra kot
kaj blovetanta fresha marta vento.

Mi vagis. . . premis min malghojo-pun,
char estis mi solulo, senhejmulo,
char tiu flava, shvelighinta lun
ja shajnis jam vizagh' de malŝanulo.

Mi laca falis en malfrua hor,
sidante pare en drinkejo fuma:
en ŝia vido brilis verd kolor,
de kat okuloj; kvazaŭ en mallumo.

Ne konis mi paŝion akran-chi,
paŝion cindrigantan kaj venghantan,
nek tiun raŭkan vochon konis mi,
nek chi-malhelan nekonatan chambron.

Eliris mi, maljunighinta vir,
malvarma cindro brulis en animo—
sur stratoj urbaj estis nigra shlimo
kaj blovetanta fresha martzefir.

trad. Ivan Dobref

La parabolo pri la chasisto⁽⁴⁾

Per sia teksilo de imago li elfosis shtonojn, sed la duono de ili ne taŭgis kaj duŝemajna laboro rulfalis pro tio, ke ghuste la subaj shtonoj estis malbone elektitaj. Sed la chasisto daŭre kaj persiste laboris, chiam ripetante:

—Grimpinte tiun chi muron, mi estos sur la supro.

Fine li sukcese atingis la supron kaj ekrigardis chirkaŭen. Malproksime sub li sternis sin la blanka nebulo super la valoj de supersticho, kaj super li etendighis alte en la chielon la montoj. Antaŭe ili shajnis tre malaltaj, sed nun ilia alteco estis nemezurebla. Sur ilin briladis la suno kaj tiam ekkriis malespere la chasisto, klinigis la kapon teren, kaj kiam ghi relevighis, la vizagho estis blanka. En tiu altaj regionoj la purega aero estas malfacile ŝpirebla por la naŝkighintoj en la valoj. Chi spiro dolo-

rigis lin kaj el la fingropintoj ekfluis sango.

Sur la proksima rokmuro li eklaboris. Kvankam ĝhia alteco shajnis senlima, li plendis nenion. Lia hakilo tage kaj nokte sonorigis la fermurojn en kiujn li tranchis shtupojn. Li laboris diligente, fervore. Sed la muro chiam staris antaŭ li, etendighante chielen. Kaj forpasadis la jaroj.

La chasisto kalkulis ilin per la eltranchitaj shtupoj — kelkaj dum jaro, nur kelkaj. Delonge li jam ne plu posedis sian kante-mon. Nur labori li devis. Kaj nokte, che krepuskigho. elrigardis el la truoj kaj fendoj de la rokoj strangaj, sovaghe grimacantaj vizaghoj.

— Chesu vian laboron, soleculo, kaj parolu al ni.

— Per laboro mi savighos. Se mi haltus nur momenton, vi surrampos min li respondis.

Kaj ili plue elshovis siajn longajn kolojn.

— Rigardu en la fendon antaŭ viaj piedoj — make ili re-diris — vidu tion, kio kushas tie: blankaj ostoj! Egale brava kaj forta homo kiel vi grimpis tiujn chi rokojn. Ankaŭ li suprencelis. Sed komprenis li, ke neniel utilas la penado: li neniam tenos la Veron, neniam trovos, neniam ghin vidos. Li do kushighis, char treega estis lia laceco. Kaj endormighis por eterne, trankvile dormas li. Oni ja ne sentas solecon dormante, la manoj ne doloras, nek la koro.

Kaj la chasisto per dentoj rikanis al ili:

— Chu mi ne forshiris el mia koro chion amatan? Chu mi ne vagadis sola tra la lando de la eterna nokto? Chu mi ne kontraŭstaris chiujn tentojn? Chu mi ne vivas sola tie, kien homa vocho ankoraŭ ne penetris? Chu mi ne laboregas? Kaj chu mi do per tiom da suferoj ne ankoraŭ akiris la rajton kushighi por ripozi kaj min nutri? Vi monstroj!

Li sovaghe, tondre ridadis. Kaj la Ekoj de Malespero shteliris for, char la rido de brava, forta homo estas por ili mortiga.

Tamen ili elrampis denove kaj lin mokis:

— Chu vi jam scias, ke via hararo estas griza, ke viaj manoj tremas infane? Chu vi jam scias, ke via hakilo difektighis kaj via virforto malaperis? Se vi iam sukcesos grimpi chi tiun shtupon, ghi estos la lasta. Trankvila estis lia respondo:

— Mi scias chion chi.

Kaj laboris plue. La maljunaj, malfortaj manoj tranchis mal-

bone kaj malrekte la shtonojn, ĉar la fingroj estis jam kurbaj kaj rigidaj. Liaj beleco kaj forteco estis for.

Fine sulkighinta maljuna vizagho elrigardis super la rokoj. Ghi vidis la eternajn montojn etendighantajn mure en la blankajn nubojn. Sed estis finita ghia laboro. La Ĉasisto kushighis tie, kie li estis farinta la vivlaboron. Fine venis la horo por endormi. Sub li, super la valoj sternighis la densa, blanka nebulo. Unuafoje ghi disighis je longa travidiga strio.

Tra la interspaco la okuloj de la mortanto malsuprenrigardis sur la arbojn kaj kampojn de lia infaneco. De malproksime ŝajne atingis lin la kriado de liaj sovaghaj birdoj kaj li aŭdis la bruon de homoj kantantaj dum dancado. Kaj ŝajnis al li ekoni la vochojn de siaj malnovaj kamaradoj. Li vidis malproksime la sunon brilantan sur lian infanan hejmon. Kaj grandaj larmoj kolektighis en la okuloj de la ĉasisto.

—Ho, tiuj kiuj tie mortas, ne mortas solaj—li eklamentis.

Tiam la nebulo denove kuntirighis kaj li forturnis sian rigardon.

—Mi serchadis - flustris li—longajn jarojn mi laboris, sed mi ne estas ghin trovinta. Mi ne ripozis, ne plendis kaj tamen mi ne vidis ghin, nur mia forteco eluzighis. Tie, kie mi kushighas lacigita, aliaj homoj staros junaj kaj freshaj. Per la tranchitaj de mi shtupoj ili grimpos. Per la shtuparo de mi konstruita ili supren iros. Ili neniam scios la nomon de la farinto, ili priros la krudan laborajhon, kiam la shtonoj rulfalos sub ili, ili malbenos min. Sed ili povos supreniri nur per mia laboro; ili suprenatingos nur per mia shtuparo! Kaj neniu homo venos sola, kaj neniu homo mortos solaj!

La larmoj rulighis elsub la sulkighintaj palpebroj. Se nun la Vero estus aperinta super li en la nuboj, li ne estus povinta ghin vidi, ĉar la nebulo de la morto estis en liaj okuloj.

—Mia animo aŭdas ilian ghojan alpashadon—li flustris—kaj ili supreniros! Ili supreniros!

Li levis sian sulkighintan manon al la okuloj. Tiam malrapide el la blanka ĉielo, tra la senmova aero, aperis io falanta. Senbrue ghi flugetis malsupren kaj falis sur la bruston de la mortanto. Li palpis ghin per la manoj: estis plumo.

La ĉasisto mortis, ghin firme tenante.

El angla tradukis:
Flora Hardeastle.

Nigra Maro *)

Kompilita laŭ la libro „Nigra Maro“—popularaj studoj de mara kapitano Sava N. Ivanov, Varna, 1925—kun la favora permeso de la aŭtoro.

La plej malnova nomo de Nigra Maro, menciita de la prapatro de la historio—Herodoto (484—425 ant. Kr.) estas „Aksinos“ t. e.—Negastama. Ĉu ne karakteriza estas la parenceco kun la nuna ghia nomo? Laŭ prof. G. I. Kacarov (rev Morski Sgovor — „Mara Unio“ jar. II № 2) la greka nomo Aksinos devenas el malnov-irana vorto Ahshaena: malhela, malhelkolora. Per tiu ĉi nomo la skitoj nomis la najbaran maron—Ahshaena. Sed same la grekoj plenprave donis al ĝi la nomon Negastama: ĝi prezentas plenan kontraŭon kompare al la varma, kvieta Egea Maro—kun siaj nebuloj, nordaj ventoj kaj glaciigo de la riverbushoj.

Tamen la grekaj maristoj estis entreprenema kaj kuragha popolo. Dum la VII jc. ant. Kr. ili jam navigis tra la malhelaj ondoj de tiu ĉi maro per siaj ŝipetoj, fondis la unuajn koloniojn sur ghia bordo kaj ĉiam pli kaj pli enprofundighadis tra ghia vasto. La maro estighis ilia amiko, kiun ili ekamis kaj transnomis „Euksinos“ t. e. Gastama. „Tiu ĉi nomoshangho de la maro en kontraŭa senco, de „Negastama“ al „Gastama“ estas shuldata ekskluzive al la perfektaj maraj kvalitoj de la malnovaj helenaj maristoj. kiuj sukcesis enporti iom da kulturo inter la duonsovaghajn gentojn loĝantajn

*) La sekvantaj sciigoj, ĉerpitaj el la libro de S. Ivanov kaj kompletigitaj el multaj aliaj fontoj, ne havas la pretendon prezenti ĉiurilate traktita la demandon, kian celon havas la citita libro. Por tio estas necesaj multaj paghoj kaj pli granda sperto. Mi prenis kaj kolektis nur tion, kio estos interesa por la vasta legantaro—nia kaj alilanda. La tradukinto.

sur ghiaj bordoj, superis la malfacilecon kaj la dangherecon de la tiama marveturado kaj che la novaj kondiĉoj povis faradi sukcesajn navigojn sur ghi („N. Naro“—S. Ivanov, p. 7).

Dum la historio diversaj aŭtoroj—grekaj, arabaj k. a. donis plurajn nomojn al N. Maro, el kiuj plej oftaj estas—la greka Pontos (el „Pontos Euxinos“—Gastama maro) kaj la araba Nejtes aŭ Najtas, kiu laŭ prof. St. Mladenov havas la signifon de „Kruda maro“. Nur dum la mezepoko, eble ĉirkaŭ la X jc. aperis en la historio la nomo Nigra Maro. Arabaj aŭtoroj jam uzas la nomon Bahri Esvéd aŭ Bahri Sijàh (ar bahr: maro, esved: nigra, pers sijah: nigra) kaj la turkoj pli poste ghin nomas Kàra Deniz (Nigra Maro). La bulgara nomo estas Cherno Moré (Черно море). La rusoj ghin nomas Cjórnoe Mòre (Чёрное море), la rumanoj—Marea Neagrà.

Evidente ne pro sia koloro kaj ne pro tiu chi interesa cirkonstanco, ke ghia profundajho estas senigita de vivo—la maro ricevis tiun chi nomon. Kiu vidis ghin dum la sunoplenaj someraj tagoj ne niam forgesos tiun chi hele bluan, spegule glatan vastajhon, sur kiu la suno rebrilas per miriadoj da brilantoj, kaj kiu vojaghis per ŝipo aŭ boato sur ghiaj smeraldaj ondoj—tiu scias, ke la akvoj de Nigra Maro, kiel la akvoj de chiu alia maro, aspektas koloraj en dependo de la meteorologiaj kaj fizikaj kondiĉoj: suna lumo, koloro de la chielo kaj nuboj, vento, sabla aŭ algokovrita fundo, profundajhoj. Sendube la nomo „nigra“ estas donita en figura senco—kun signifo de „tempesta“, „danghera“, „malbona“, „malfavora por la navigado“. Por tion bazi, fratoj Shkorpil (Karl kaj Hermin sbkorpil—„Geografio kaj Statistiko de Bulgario“, Plovdiv, 1889) montras la popolan malbenon: „Ke vi iru trans nigran maron“. t. e. —ke vi plu ne revenu. Efektive—ankaŭ la unuaj grekaj maristoj ghin nomis „Negastama“, kaj la araboj — „Kruda“. Tamen la grekaj maristoj shanghis—kune kun sia opinio pri ghi—ghian nomon, sed por la aliaj popoloj loĝantaj sur ghia bordo ghi restis tre longan tempon „nigra“ kaj nefidinda. Trakoj, skitoj kaj pli poste la venintaj slavoĵ kaj bulgarioĵ timis la maron, ili ne estis laŭ spirito maristoj, kvankam slavoĵ-maristoj per siaj unutrunkaj pirogoĵ faris foje sufiĉe malproksimajn ekskursojn. Multaj proverboĵ kaj popoldiroĵ restis kaj uzatas ghis nun en interligo kun tiu chi timo kaj malfido: sur trunko sen radikoj ne surpashu (t. e. sur boato); la akvon rigardu nur en la kruĉo; la maron vadu ghisgenue (pli profunden ne eniru); kun akvo amikecon ne faru,—ktp.

Sur N. Maro estas oftaj tempestoj, sed ili estas nedaŭraj. Laŭ statistiko, el 1000 ŝipoĵ kiuj navigas jare sur ghiaj akvoj—suferas avarion unu, dum sur aliaj maroĵ tiu chi cifero altiĝas je 3. Spite al tio, ghi tamen estas „nigra“. Kvazaŭ intence, laŭ kaprica sed sortdecida hazardo, ghia profundo sub 200 metroĵ estas senigita de vivo. En 1890 estis trovite, ke sub tiu chi profundo la mara akvo estas saturita per hidrosulfido (H₂S), kiu mortigas chiun vivon.

Nigra Maro havas la jenan prahistorion. En la komenco de la terciara epoko la tuta Aralo-Kaspia valo (Aralo—lago en okcidenta

Turkeŝtano) estis kovrita per maro, kiu tra suda Eŭropo sin komunikis kun la oceano. Dum mioceno (la dua el la tri formacioj de la terciara epoko) tiu ĉi maro komencis apartighi de la oceano, kaj tiam ghi—laŭ la vortoj de rusa prof. Andrusov — kovris la Aŭstro Hungaran basenon, penetris Galicion, Pollandon, Besarabion kaj la malsupran Danuban valon, de kie—per mallargha strio ghi trenis sin preter la nordaj deklivoj de la Krimea kaj Kaŭkazaj montoj, por atingi la Aralo-Kaspian malaltajhon. Pli poste la interligo kun la oceano chesis kaj tiel estis formita la tiel nomata Sarmata maro, pleniganta la mezan kaj malsupran Danuban valon kaj etendanta sin tra la tuta Suda Rusio. Plue—dum la komenco de la plioceno (lasta formacio de la terciara epoko) la Sarmata maro sin dividis je kelkaj lagoj, parto el kiuj malaperis ensorbante sin kaj sekighante. Sed kie nun estas N. Maro—tie arighis duonsalaj akvoj formantaj grandan basenon, nomatan Ponta lago, kun tre alta nivelo. Ghi estis apartigita de Kaspia maro, sed sude ghi estis kunligita kun alia baseno, tiu de la nuna Marmora maro. La lasta tiam ne komunikis sin kun la Egea maro, kiu prezentis marchan ebenon kun aro da lagoj. Nur en la komenco de la plejstoceno (la komenco de la kvaternara epoko)—formighis la Dardanela markolo kaj la Ponta maro, malaltighinta jam pro vaporighado kaj sekighado, ricevis la tre salajn akvojn de la Mediteraneo. En tiu ĉi momento unu granda kvanto de la faŭno de N. Maro, ne povinte akomodi sin al la salighinta akvo, amase pereis, kaj—putrighinte en la mara profundajho—donis tiun ĉi grandegan rezervon el hidrosulfido, konstanteblan nun sub 200 metroj. De tiu ĉi epoko plu la limoj de N. Maro suferis jam ne tre gravajn ŝanĝojn, kaj enghenerale ghi ilin konservis ghis nun.

La bulgara Nigramara bordo rilatas laŭ geologia aĝho al 1. kvaternara sistemo (de Varna norden; apud la busho de riv. Kamchia; okcidente de Mesemvria); 2. terciara sistemo (mioceno: norde de Balkano; che Mesemvria, Burgas; eoceno: che Burgas); 3. kretacea formacio (sekundara sistemo—la ekstremo de Balkano); 4. erupciaj mineraloj (la suda bordo de Burgas golfo kaj suden). La bulgara Nigramara bordo sin etendas je 311 km.

La surfaco de N. Maro egalas je 467538 kv. km. (N. Maro—429, 933 kv. km. kaj Azova Maro -- 37605 kv. km.)

Kvankam en ĉiuj bulgaraj lernolibroj estas montrita kiel plej granda profundo de N. Maro tiu de 2.618 m., laŭ la solaj fidindaj rusaj esploroj de ghiaj profundajhoj tiu ĉi profundo estas 2,244 m. kaj trovighas ĉirkaŭ la renkontpunkto de la paralelo $33^{\circ}20'$ kaj la meridiano de Greenwich $42^{\circ}55'$, en la sudokcidenta parto de la submara granda valo (20,000 kv. km) 2000 m. profunda, kiu sin etendas sur la mara fundo inter la Krimea duoninsulo kaj la Malgrandazia bordo. Unu interesa fakto: la diferenco de 374 m. inter la vera kaj la praktikata mezuroj devenas de la simpla cirkonstanco, ke la rusoj uzis saĝhenojn (klastojn), kaj tamen ekzistas ordinara saĝheno (2.134 m.) kaj mara saĝheno (1.829 m.). La malvera cifero

estis kalkulita de fremdlandaj geografoj sur la bazo de la ordinara saĝeno (klafto)

N. Maro estas proksimume 50 cm. pli alta ol la najbara Marmora maro, dank'al la plenakvaj riveroj kiuj nutras ĝin. Tial ekzistas unu supera fluo tra la Bosforo en la Marmoran maron. Je profundo de 100 m. iras alia fluo, kontraŭdirekta, kiu karakterizighas per la granda saleco de la akvoj de Marmora maro. Sub la profundo de 200 m. jam ekzistas nenia cirkulado de fluoj—tie regas la plena trankvilo de la morto.

La saleco de la mara akvo ĉe niaj bordoj ne estas pli ol 18.5‰

Laŭ la plej malnova sciigo pri la nivelo de la maro ĉe niaj bordoj, ĉerpita el greka kroniko, en 534 j. ĉe Varna kaj Balchik (Bazarghik) la maraj ondoj subite eliris el sia kushejo kaj sup-rakvis la bordojn je 4 romaj mejloj (4 mil pashoj.) Tion kaŭzis—oni supozas—tertremo. La observadoj farataj depost la dua duono de XIX jc. montras unu diferencon inter la mezaj nivel-altoj por ĉiu aparta jaro, varianta inter 5—15 cm., depende de la pli—malpli granda kvanto da pluvakvo falinta en la baseno de la riveroj enfluantaj en la maron. Krome ekzistas jara moviĝo, kies amplitudo egalas meze 28 cm.-jn. Ordinare de aprilo ĝis aŭgusto la maro estas pli alta, kaj de septembro ĝis marto—malpli alta ol la meza jara nivelo. La kaŭzo estas same la riveroj, kiuj printempe portas multan akvon. Lastatempe oni povis konstati, ke la suprajho de N. Maro suferas ankaŭ la influojn de la tajdo, sed la amplitudo de tiu ĉi mal-kaj plialtigho, kiu okazas dufoje dum 24 horoj ne estas pli ol kelkaj cm. De 1896 ĝis 1921 la plej malalta nivelo de la maro kaj la plej alta diferencis per 1.18 m. ĉe Varna kaj 1.76 ĉe Burgas. Malaltighoj kaj altighoj de la akva maso estas kaŭzeblaj ankaŭ de ventoj, de uraganoj, kiam aperas la tiel nomataj seĉjoj (fran. seiche-сеїма), kiuj estas nedaŭraj periodaj ŝancelighoj, kun amplitudo de 0.50 m. ĝis 1 m.

Nigra Maro prave estas konsiderata kiel unu el la plej ŝtor maj maroj. La uraganoj sur ĝi estas oftaj kaj subitaj, disvolvaj grandan forton, sed ne daŭras longe. Dank'al la manko de insulo kaj subakvaj daŭgheroj, krom preter la bordo, la ŝipoj suferas katastrofojn malpli ol sur aliaj maroj. Plej multaj tempestoj okazas de novembro ĝis marto, kaj tiam ili estas plej daŭraj kaj kruelaj. En la norda parto de la maro furiozas dekoble pli da tempestoj, kaj pleje distingighas en tiu rilato Azova Maro. Meza nombro de la tagoj kun tre granda ondigho dum unu jaro estas 50, iom ondohava estas la maro dum 190 tagoj kaj kvieta dum 125. La procenta cifro de la tempestoj estas—en Azova Maro dum januaro (maksimumo) 16.6, dum junio (minimumo) 5.4, kaj sur la okcidentaj bordoj dum januaro (maks.) 3.3, kaj dum junio (min. dum majo 0.9)—1.2.

Dum la Krimea milito okazis unu el la plej teruraj tempestoj (2 XI 1854), kiu pereigis la flotilon de Anglio, Francio kaj Turkio. Tiam pereis 1500 soldatoj kaj krome—multa municio kaj nutrajho.

En N. Maro ne estas nekonnata fenomeno same la ciklonoj kaj

tromboj. La fishpluvoj kiuj foje timigas la preterbordan loĝantaron estas kaŭzataj de tiuj ĉi turnoventoj, pli oftaj en la ĉemara regiono de Batumo. La tromboj, kiuj estas kolono el nubo kaj akvo turnanta sin kaj translokighanta, estas observitaj ankaŭ en la golfo de Varna. La 19 III 1904 tie estis formitaj du tromboj, el kiuj unu sin movis orienten, alia okcidenten. Ili estas propraj por la somero kaj okazas ordinare posttagmeze. Fishpluvo falis en Varna la nokton de 31 V. 1906, kiam en la urbo estis trovitaj 20 malgrandaj fishoj, idoj de la Nigra Mara ŝarko (*Acanthias vulgaris*).

(daŭrigota)

Дще около кооперацията

Въ бр. 4 на сп. „*Balkana Laboristo*“ е помѣстена статия „Истината за кооперацията“, подписана съ псевдонимъ Vegeta. Въ тая статия се засѣга и моята личност. Елементарно правило публицистична етика е, такива статии да носятъ подписа на автора си. Иначе тѣ сж равноценни на анонимни писма и на тѣхъ се не отговаря. Подлостъ е, да визиращъ въ статията си лица и да се криешъ задъ псевдонимъ. И самата редакция въ този случай, като се е съгласила да помѣсти статията безъ да се поставя сжщинското име на автора, съзнателно или несъзнателно е приела дѣлъ въ тая подлостъ.

Ще чакамъ авторътъ на статията да се заяви самъ, кой е и тогава ще отговоря на изнесеното въ нея.

София, 8, IV 1929. год.

Ат. Д. Атанасовъ.

Известия

До всички дружества и отделни есперантисти.

1. Оповестенитѣ въ миналия брой на „*Bulgara Esperantista*“ дружества не само че сж се присъединили къмъ Съюза, но и сж внесени членски вноски за своитѣ членове. Много други дружества сж се присъединили, обаче безъ да внесатъ нито за единъ свой членъ членската вноска. Моралната подкрѣпа отъ тези дружества е явна, но липсва материална такава, а тя е, която дава необходимитѣ срдства на съюза да живѣе и на Ц. К. да работи. Предвидени сж да постѣпятъ отъ членски вноски 10000 лева, а ето вече деветия месецъ отъ съюзната година, а постѣпленията по това перо сж 5498 лв., а като се

извади сумата 1429 лв., внесена за сметка на миналата съюзна година, остава за тази съюзна година до сега малката сума 4069 лева. Нека всеки, а най вече дружествата си направят заключението.

2. Въ брой 2-3 на „*Bulgara Esperantisto*“ въ „*Rekomendoj de С. К.*“ се препоръча щото 50% от чистата печалба на уредените от дружествата вечеринки, концерти, забави и пр. да се внасят въ съюзната каса. До сега това от никое дружество почти не е сторено. Защо ли?

3. Мнозина съидейници се нуждаят било от морски било от планински курортъ. Но ние есперантистите не сме „richuloj“. Ето защо дружествата край море или въ планина да обмислят и уредят въпроса, като приемат да имъ гостуват съидейници за известно време /може на 1-2 седмици/. Преди всичко безплатна квартира, а може да се отиде и по далечъ като се построят палатки, да се уреди общо приготвление на храна и пр. Дава се само идеята, а подробностите сж въ зависимост от местните условия. Така ще се постигне опознание а има и своето пропагандично значение.

4. От дружествата да се уреди въпросът за националните костюми при посещението на Будапеща /брой 6 на „*Bulg. E-isto*“ „*Sciigoj*“ точка 6/. Това се иска от Будапеща съ писмо от конгресния комитетъ.

5. Въ видъ на екскурзии да се уреждат посещения на дружества и отделни съидейници от близки градове и села. Цѣль: удоволствие и пропаганда.

Въ такива случай да се носят есперантските знамена, да се говори, пѣе, декламира и шегува — винаги на есперанто.

6. Изпратените до дружествата „*Demandaroj*“ да се върнат въ Съюза.

7. Презъ великденските празници ще се съставят областни конференции и на есперантистите въ следните градове: София, Шуменъ, Ст. Загора и Орѣхово. Дружествата и отделните есперантисти, да се обърнат за сведения къмъ съответните дружества въ тия градове.

Капитанъ Ст. Радевъ

Секретарь на Съюза

KONGRESOJ

За международния конгресъ в Будапеща.

Снабдяването с лични паспорти е свързано с много формалности и разходи. От друга страна такива паспорти не се издават с намаление, освенъ за известни лица (сезонни работници, следващи на западъ, при извънредно спѣшни случаи и пр.). Ето защо Ц. К. уреди въпроса за снабдяване с общъ паспортъ онези, които ще посетятъ конгреса в Будапеща. Извънъ визата (очаква се намаление или безплатна) всѣки трябва да изпрати, в Съюза НД и КЪСНО ДО 10 ЮНИ сумата 320 лв., заедно с три портретчета и точния си адресъ, Продължение на срока не ще има. Това се прави с огледъ щото паспорта навреме да бжде готовъ.

Ще се допустнатъ да пътуватъ с общия паспортъ само членове на Съюза (станали такива чрезъ мѣстнитѣ дружества или чрезъ сборната група къмъ Съюза).

Да се има предвидъ, какво Ц. К. поема отговорностъ предъ властнитѣ, че се пътува само за посещение на конгреса и то в опредѣленото в паспорта време (вѣроятно около 20 дни). Ето защо налага се едно подчинение на ръководителя, който ще действува отъ името на съюза. Всѣки, който иска да пътува с общия паспортъ да представи едно увѣрение отъ мѣстното есперантско дружество с обозначение, че е членъ на същото дружество, че пътува за да посети конгреса и че е готовъ да изпълнява разпоредбитѣ на ръководителя. За членоветѣ на сборната група, ще се издаватъ отъ канцеларията на Съюза.

За улеснение при изпращане на сумитѣ, мѣстнитѣ дружества да взематъ инициативата и да направятъ това общо за всички желающи. Тѣй ще се избѣгнатъ лишни разходи. Да се има предвидъ че само 1000 лв. наши пари може всѣки да изнесе с себе си. Тѣй че останалитѣ пари, които ще се носятъ трѣбва да бждатъ в чужда валута. Ц. К. възнамерява за онези, които не биха могли да се сдобиятъ с чужда валута да закупи общо за тѣхъ такива отъ Б. Н. Б.

Пункта на тръгване е нашия конгресенъ градъ - Ломъ. Тръгване не по късно отъ 30 Юли с разчетъ, щото най късно на 2 Августъ да се стигне в Будапеща. Допълнително ще се съобщи точната дата, която зависи отъ разписанието на експреснитѣ

параходи, което още не е известно. Онези, които не ще посетят нашия конгресъ, но ще посетят тоя въ Будапеща необходимо е да бждат поне половинъ день по рано отъ часа на тръгване (вероятно къмъ 19 часа). Отиването, престояването въ Будапеща и връщането ще трае 15-20 дни. Ще се пътува съ 50⁰/₀ намаление по дучавскитѣ експресни параходи. Пътнитѣ разноски за отиване и връщане ще бждатъ: за I класа 859 лв., а за II класа 600 лв. За едно срѣдно преживѣване, заедно съ конгрескотизото, паспортъ, пътни разноски, храна и квартира ще бждатъ необходими поне 3500 лева. Може би и по малко, но при едни неудобства за храна и квартира. Но всѣки случай по добре е да останатъ пари отколкото да не достигнатъ. Всѣки да си направи смѣтката.

Отъ значенне е щото при всѣко дружество да се образуватъ веднага „спестовна каса за Будапеща“. Нека отъ сега още малко по малко да се спестява, да се отдѣля. Тѣй ще бжде по леко. Можемъ да се откажемъ отъ редъ удоволствия (кино, театъръ, забави, и отъ други не необходими разходи), за да си доставимъ голѣмото удоволствие да се види и поживѣе въ красивата и весела Будапеща, а най вече - да бждемъ всрѣдъ свои съидейници отъ всички страни. Впрочемъ, гответе се още отъ сега.

Капитанъ Ст. Радевъ
Секретаръ на Съюза.

Postkongresa vojagho tra Chekoslovakio de 9.—11/VIII. 1929.

Gesanimeanoj, kiuj vizitos la Budapestan kongreson, uzu la bonan okazon, kaj vizitu belan Chehoslovakion!

Per via partopreno de la postkongresa vojagho tra Chehoslovakio, vi nenion malprofitos: ĉar chekoslovakaj fervojoj estas pli malmultekostaj ol de la najbaraj landoj, ĉar vi ricevos sufiĉe altan fervojan rabaton (30—50⁰/₀), kaj ĉar vi pagos nenian kotizon!

Adreso: Esperantista klubo en Praha I. Pershtynê. 11.

14-a Itala Kongreso de Esperanto. Okazos en Udine dum 28-30 Julio kiel antaŭkongreso de XXI-a en Budapest.

9-a Saŭ Kongreso. Okazos dum 4—10 aŭgusto en Leipzig.

Internacia Kongreso de la Katolikoj Esperantistoj. En Praha dum 10-12 Aŭgusto kongresos la katolikaj Samideanoj. Tre favora okazo por la kongresanoj de nia XXI-a viziti la belan Chekoslovakujon.

РАВНОСМЪТКА

За прихода-разходитѣ на Съюза отъ 1 VIII 1928 година до 31 мартъ 1929 година включително.

ПРИХОДЪ		РАЗХОДЪ	
1. Отъ чл. вн.	5498 — лв.	1. В. Е.	12550 — лв.
2. Отъ стоки	3229.40 лв.	2. Зелена седмица
3. В. Е.	17420 — лв.	3. К. В.
4. Зелена седмица	290 — лв.	4. Кредитори	6053.50 лв.
5. К. В.	1480 — лв.	5. Непредвидени	11684 — лв.
6. Дебитори	166 — лв.	6. Наемъ канцелария	3500 — лв.
7. Непредвидени	24789.50 лв.	7. Канцел. разходи	5065.50 лв.
		8. Заплати	5400 — лв.
		9. Освѣтл. и отопл.	1000 — лв.
Всичко	52872.90 лв.	Всичко	45253 — лв.

Наличностъ къмъ 1 априль 1929 год. 7619.90 лв.

Забелѣжка: Отъ параграфа „Отъ стоки“ е намалена сумата 2481 лева, състояща внесениѣ дѣлове въ кооперация и върнатитѣ суми на онези съидейници които подпомогнаха издаването на учебника.

La redakcio petas pardonon de la Gelegantoj pro la malfrûa elveno de „В Е“, ĉar oni transiris alian presejon, kaj pro manko de specialaj literoj, oni devis kombini kiel vi evidente konstatas.

ДАНКО Sincere mi dankas al kursgvidinto s-ro Jv. Shivarof por lia penado dum la gvidinta trimonata Esper. kurso.

Li bonege-fervore instrui nin kaj donis al mi, tiel ankaŭ al 15 lernnotoj paroli libere Esperanton en mallonga tempo.

ASHEROV

ABONPREZO:

por Bulgarujo—30 leva

Por Eksterlando—2 sv. fr. Aparta n-ro 4 lv.

ANONCPREZO:

Komerconoj—2 lv. kv. cm.; koresponda—10 lv.

ADRESO:

Redaktejo kaj Administrejo str. „P. Maglov“ 4

RUSE telefon 553.

Redaktoro: IVAN KOTOV.

Presejo B. N. Maldghieff-Ruse